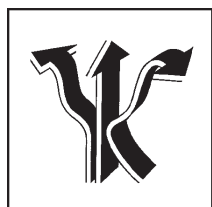

О. С. ТРЕБИК

I. С. БАХОВ

IMPROVE YOUR TRANSLATION SKILLS

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

О. С. ТРЕБИК
І. С. БАХОВ

**IMPROVE
YOUR
TRANSLATION
SKILLS**

Навчально-методичний посібник

Київ
2023

УДК 81'25:001=030.161.2=111](079.1)
Т66

Рецензенти: *Ткаченко Р. П.*, д-р філол. наук,
ВСП “Фаховий коледж інформаційних систем
і технологій Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Полторацька А. Я., канд. філол. наук, завідувач сектору
наукового та навчально-методичного забезпечення
змісту природничої та математичної освіти

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії
управління персоналом (протокол № 5 від 26.04.23)*

Требик О. С., Бахов І. С.
Т66 Improve your translation skills: навч.-метод. посіб. /
О. С. Требик, І. С. Бахов. Київ : Міжрегіональна Академія
управління персоналом, 2023. 358 с.

ISBN 978-617-02-0380-9

У пропонованому посібнику систематизовано теоретичний матеріал, необхідний для складання екзамену за програмою бакалаврського мінімуму, розглянуто проблемні й складні теоретичні питання, наведено приклади до теми. На базі теорії підготовлено питання для самоконтролю, які допоможуть науковцям застосовувати англійську мову у професійній сфері.

Видання містить сучасну і пізнавальну інформацію, тож може зацікавити і мотивувати учасників освітнього процесу покращувати свій рівень знань та володіння мовою.

УДК 81'25:001=030.161.2=111](079.1)

ISBN 978-617-02-0380-9

© О. С. Требик, І. С. Бахов, 2023
© Міжрегіональна Академія управління
персоналом, 2023

ЗМІСТ

Види перекладу	6
Граматичні трансформації при перекладі: переставляння, додавання, вилучення, заміни частин речення	14
Синтаксичні трансформації та їх типи	30
Шляхи перекладу полісемії	37
Особливості перекладу власних імен	39
Особливості перекладу географічних назв	45
Особливості перекладу назв корпорацій, готелів тощо	54
Інтернаціоналізми та їх переклад	59
Псевдоінтернаціоналізми та їх переклад	65
Національно-специфічна лексика та способи її перекладу	71
Культурні реалії та способи їх перекладу	76
Трансформація номіналізації при перекладі з української мови на англійську	83
Трансформація вербалізації при перекладі з української мови на англійську	92
Поняття “компресія” при перекладі	97
Поняття “декомпресія” при перекладі	101
Особливості перекладу економічних текстів	106
Особливості перекладу суспільно-політичних текстів	111
Переклади текстів кінематографічної тематики	119
Переклад текстів театральної тематики	124
Передавання непрямих мовленнєвих актів у перекладі	131
Вживання іншомовних слів у перекладі	138

Прагматична адаптація тексту перекладу	145
Методи і шляхи передавання власних і географічних назв	152
Передавання назв компаній, корпорацій, фірм у перекладі	158
Шляхи передавання лексичного значення в інтернаціональній лексиці	163
Переклад ідіоматичних, фразеологічних та усталених виразів	176
Граматичні трансформації при перекладі: перестановки, заміни членів речення та частин мови, додавання та вилучення слів	182
Комплексні граматичні трансформації	188
Переклад прагматичних ідіом	196
Переклад дієслівних конструкцій, комплексів	200
Засоби перекладу герундіальних конструкцій і комплексів	205
Еквівалентність перекладу модальних дієслів в англійській і українській мовах	215
Переклад діалектичних виразів	224
Переклад сленгових і жаргонних виразів	231
Трансформація у процесі перекладу	238
Граматичні і стилістичні процеси визначеної трансформації	244
Заміна речення зворотом	250
Вилучення елементів речення	256
Членування речень	260
Передавання метафори і метонімії при перекладі	265
Переклад фразеології. Приклад прислів'їв	272

Вживання іншомовних слів у перекладі	275
Переклад паремій	278
Визначення поняття “політична коректність”	285
Переклад написів та оголошень	291
Коректні позначення інвалідів, хворих осіб, людей похилого віку та певних етнічних груп	294
Звичайна ввічливість при перекладі	299
Засоби і прийоми перекладу мовних одиниць у тексті	303
Лексико-семантичний, стилістичний та структурний аналіз мовних одиниць, концепту	305
Аспекти, прийоми, шляхи й засоби перекладу публіцистичних текстів і газетних статей	324
Специфіка перекладу документів економічної тематики	332
Тестові завдання для самоперевірки	336
Список рекомендованих джерел	356

Види перекладу

Перекладознавство — це самостійна наукова дисципліна, яка розглядає особливості перекладів текстів різних стилів як окремий предмет.

Переклад — це відтворення оригіналу засобами іншої мови зі збереженням єдності змісту і форми. Ця єдність досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі.

Виокремлюють три основні види перекладів:

- художній;
- науково-технічний (спеціальний);
- суспільно-публіцистичний.

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД

Художній переклад — це переклад творів художньої літератури і художніх текстів.

У художньому перекладі об'єктом виступає вся художня література (поезія, проза, фольклор), публіцистика і літературна критика.

Образно-емоційний вплив на читача є виразною ознакою художнього твору, і досягається він за допомогою величезної кількості мовних засобів, починаючи з метафор і епітетів, порівняння, неологізмів і закінчуючи ритміко-синтаксичною будовою фрази. З огляду на зазначене, у процесі перекладу художнього твору для збереження образно-емоційного впливу оригіналу на читача перекладач повинен прагнути досконалої передачі всіх нюансів художнього твору.

При художньому (літературному) перекладі головну роль відіграє відтворення особливостей форми і змісту оригіналу.

Для того щоб працювати в цьому напрямку, перекладач повинен володіти літературним талантом. Як мінімум, від нього вимагається вміння виділяти перекладений сенс в літературну форму відповідно до манери письма автора, якого перекладають. Складність такого виду перекладів полягає в безлічі фраз, властивих мові оригіналу, образів, зрозумілих носіям мови і які нічого не говорять тим, хто з таким не знайомий. Від перекладача вимагається створити так звані семасіологічні зв'язки, які неможливі в умовах часових рамок. Тому художній переклад може бути тільки письмовим.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

Науково-технічний переклад — це переклад, який застосовується для обміну спеціальною науково-технічною інформацією між людьми, що спілкуються різними мовами.

Науково-технічний переклад вважається одним з найскладніших видів перекладів. У деяких випадках для виконання перекладу кожен термін потребує формування і координації команди перекладачів. Цей вид перекладу вимагає точності і послідовності. Навіть найменша помилка в науковій документації може призвести до катастрофічних наслідків.

Наукова мова змінюється залежно від теми документа. Іноді текст сповнений абстрактних ідей, а подеколи ґрунтується на фактах і деталях. У будь-якому випадку над перекладами науково-технічних текстів належить працювати перекладачам з вичерпними мовними навичками і глибокими науковими знаннями.

Технічний перекладач має бути професіоналом. Щоб правильно інтерпретувати і адаптувати науково-технічні тексти, необхідно бути ознайомленим з особливостями технічної мови, а термінологія педантично точно відповідати оригіналу.

Науково-технічний переклад вимагає дуже скрупульозного використання термінології і всеосяжного знання предмета

тексту. Технічні перекладачі мають академічну освіту і досвід, що дає можливість виконувати переклад технічних текстів у різних галузях знань.

Науково-технічні тексти адаптуються до стилістичних норм тієї країни, на мову якої вони перекладаються. Так, технічний переклад з німецької або англійської на українську адаптується до стилістичних норм нашої країни.

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

Науково-технічний переклад також належить до перекладів спеціалізованих текстів. Такий переклад вимагає правильного розуміння і володіння конкретними технічними знаннями. Це уможливорює забезпечення точності перекладів.

Переклад науково-технічних статей, літератури і документації, інструкцій охоплює галузі з високим ступенем спеціалізації, такі як аерокосмічна, металургійна, нафтохімічна й енергетична промисловість, суднобудування, будівництво та архітектура, автомобілебудування, електроніка, поновлювані джерела енергії, видобуток корисних копалин, програмування, робототехніка, телекомунікації тощо.

Серед найпоширеніших документів, з якими працює технічний перекладач, інструкції по монтажу обладнання, інструкції користувача, посібники по ремонту, інструкції по обслуговуванню, технічні характеристики, сертифікати та інша документація.

Науково-технічний тип перекладів, у свою чергу, поділяється на кілька окремих груп:

- технічні — категорія, що включає переклади документації технологічного обладнання, інструкції, підручники точних дисциплін, технічні статті та доповіді, інші тексти, насичені спеціалізованими термінами;
- економічні — переклади бухгалтерських документів, міжнародних угод і актів, податкової документації, фі-

нансових звітів та іншої документації, пов'язаної з фінансами;

- юридичні — переклади нормативних актів, законів, договорів і угод, книг і статей з юриспруденції, інших текстів правового характеру;
- автомобільні — інструкції з експлуатації транспортних засобів, описи електросхем автомобілів та іншої техніки, з ремонту або застосування технічних засобів і рідин;
- медичні — переклади історії хвороби, лікарських висновків, медичних наукових і науково-популярних статей, результатів аналізів інструкцій до медтехніки та обладнання, протоколів операцій.

Для роботи з науково-технічними перекладами фахівець повинен володіти знаннями у конкретній сфері, з якою пов'язаний текст оригіналу. Природно, що бути знавцем усіх галузей неможливо, тому перекладачі спеціалізуються на певних сферах. Так в рамках перелічених спеціалізацій є й окремі види перекладів: радіотехнічний, військовий, хімічний тощо, отже, необхідні певні знання не тільки для розуміння сенсу перекладеного тексту, але і для правильного застосування термінів і понять.

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

Суспільно-політичний переклад відрізняється від усіх інших тим, що тут переплітаються тексти інформаційно-пропагандистського спрямування з науковими. Крім того, на відміну від художніх, у текстах, пов'язаних з політикою або громадськими рухами, використовуються мовні штампи. Найчастіше перекладу потребують суспільно-політичні документи, журнали, газети, виступи на радіо і по телебаченню. Головна функція такого типу перекладів — інформаційна. При цьому початкові тексти можуть бути розраховані на те, щоб впливати на публіку, виконувати завдання з обробки громадської думки.

Для вміння займатися таким видом перекладів потрібні відповідні політичні знання, розуміння процесів і обставин, у яких вони написані або висловлені.

Об'єктом суспільно-політичного перекладу є суспільно-політичні та публіцистичні тексти, для яких характерна пропагандистська або агітаційна установка, а отже, яскраве емоційне забарвлення поряд з великою насиченістю різною термінологією.

У плані досягнення адекватності цей вид перекладу має ознаки як художнього, так і спеціального перекладу.

Суспільно-політичні матеріали різноманітні стилістично і жанрово. У загальних рисах їх можна розділити на три групи:

1) документально-ділові матеріали (конституції, законодавчі акти і т. д.);

2) інформаційно-описові матеріали (інформаційні замітки, довідкові матеріали, історичні описи й огляди та ін.);

3) публіцистичні матеріали у вузькому сенсі слова (промови, статті тощо).

Процес перекладу суспільно-політичної літератури можна поділити на групи, кожна з яких однаково важлива для досягнення поставлених цілей.

У кожної з цих груп матеріалів є своя особлива лексика. Так для документально-ділових матеріалів характерна велика кількість кліше, спеціальної термінології, реалій; інформаційно-описові матеріали пов'язані з повідомленнями про поточні події, відповідно вони містять багато термінів, історичних реалій, власних імен та ін.; для публіцистики характерна велика кількість емоційно-забарвлених елементів, образні вислови, синтаксичні фігури, цитати тощо.

При перекладі дуже важливо виявити і передати цілком відповідний зміст, а також експресивні особливості тексту.

Спочатку перекладач знайомиться із загальною структурою тексту і його основною ідеєю. На другому етапі перекладу су-